

GIẢI PHÁP HỖ TRỢ PHÁT TRIỂN KINH TẾ HỢP TÁC XÃ TỈNH THÁI NGUYÊN

Tạ Thị Thanh Huyền¹, Lê Thị Quỳnh Trang²

¹Trường Đại học Kinh tế & Quản trị kinh doanh - ĐH Thái Nguyên,

²Liên minh Hợp tác xã - tỉnh Thái Nguyên

TÓM TẮT

Kinh tế tập thể mà nòng cốt là Hợp tác xã - một thành phần kinh tế được Đảng và Nhà nước ta xác định cùng với kinh tế nhà nước trở thành nền tảng của nền kinh tế quốc dân, có vai trò rất quan trọng trong phát triển kinh tế thị trường định hướng xã hội chủ nghĩa ở nước ta hiện nay. Tại tỉnh Thái Nguyên, phát triển kinh tế hợp tác xã còn gặp nhiều khó khăn, do năng lực nội tại của hợp tác xã còn yếu, khả năng mở rộng quy mô đa dạng hóa ngành nghề, tiếp cận các chương trình dự án, các nguồn vốn tín dụng của các hợp tác xã còn hạn chế... Bài báo, đã phân tích được thực trạng hoạt động hỗ trợ phát triển kinh tế hợp tác xã như: hoạt động hỗ trợ hợp tác xã thành lập mới, hỗ trợ tín dụng, xúc tiến thương mại, hỗ trợ đào tạo, bồi dưỡng cán bộ quản lý..., đã đánh giá được những khó khăn, tồn tại, từ đó đề xuất một số giải pháp nhằm tăng cường công tác hỗ trợ tháo gỡ khó khăn, mở rộng quy mô, nâng cao chất lượng hoạt động cho các hợp tác xã.

Từ khóa: Kinh tế Hợp tác xã, Hợp tác xã, Hỗ trợ phát triển Hợp tác xã

TÌNH HÌNH HOẠT ĐỘNG CỦA CÁC HỢP TÁC XÃ TỈNH THÁI NGUYÊN

Đến năm 2014 hoạt động của các HTX tỉnh Thái Nguyên đã có sự chuyển biến nhất định từ quy mô, số lượng, chất lượng và hoạt động của HTX dần phù hợp với luật HTX. Tính đến nay, tổng số HTX trên địa bàn tỉnh Thái Nguyên là 359 HTX, với 39.352 thành viên và người lao động. Trong đó, chiếm tỷ lệ cao nhất là lĩnh vực HTX nông nghiệp có 27.893 thành viên, chiếm 70,9%; lĩnh vực HTX Công nghiệp và tiểu thủ công nghiệp chiếm 12,1%; HTX dịch vụ điện chiếm 9%; HTX tín dụng chiếm 5,3%; các loại hình HTX khác chiếm 2,7%.

Công tác chuyển đổi hoạt động các loại hình hợp tác xã sau khi Luật Hợp tác xã năm 2012 có hiệu lực cơ bản tạo ra bước chuyển biến mới, gắn với thực hiện chương trình mục tiêu quốc gia về xây dựng nông thôn mới đến năm 2015, định hướng đến năm 2020. Hoạt động sản xuất, kinh doanh của các hợp tác xã ngày càng mở rộng, phát triển và đạt hiệu quả cao. Tổng vốn của các HTX năm 2014 đạt 2.750 tỉ đồng, tăng 3,6% so với năm 2013, tăng 150% so với năm 2010.

Doanh thu bình quân 1 HTX năm 2014 đạt 13,2 tỷ đồng tăng 2,1 lần so với năm 2010; thu nhập bình quân của thành viên, người lao động HTX nông nghiệp đạt 1,35 triệu đồng/người/tháng tăng 1,73 lần và HTX phi nông nghiệp đạt 2,8 triệu đồng/người/tháng tăng 1,5 lần so với năm 2010.

Tuy nhiên, thu nhập bình quân tháng của người lao động trong HTX có tăng lên nhưng so với thu nhập bình quân người lao động của cả nước còn thấp. Theo nghiên cứu của Viện Khoa học lao động và xã hội, đã khảo sát cho biết, năm 2014, thu nhập bình quân tháng của lao động nhóm ngành nông-lâm nghiệp và thủy sản đạt 2,8 triệu/tháng gấp 2,1 lần so với thu nhập bình quân tháng của người lao động trong HTX, với nhóm ngành phi nông nghiệp có mức 4,3 triệu đồng/tháng gấp 1,54 lần so với thu nhập bình quân tháng của người lao động trong HTX. Điều đó cho thấy, mức sống của người lao động cũng như hiệu quả hoạt động của HTX của tỉnh Thái Nguyên còn thấp.

Theo số liệu thống kê đến hết năm 2014, tổng số cán bộ quản lý HTX: 1.720 người. Hiện nay, số cán bộ HTX có trình độ Đại học và trên đại học: 140 người, chiếm 9% tổng số cán bộ quản lý HTX; cán bộ HTX có trình độ trung cấp, cao đẳng: 510 người, chiếm 30%.

* Tel: 0912 463113

Còn 61% chưa qua đào tạo chuyên môn mà mới chỉ được tham gia các khóa bồi dưỡng quản lý kinh tế ngắn hạn. Qua đây cho thấy cán bộ quản lý, điều hành hoạt động của các HTX chủ yếu là lòng nhiệt tình, trách nhiệm và bằng kinh nghiệm thực tế.

THỰC TRẠNG HOẠT ĐỘNG HỖ TRỢ PHÁT TRIỂN HỢP TÁC XÃ CỦA LIÊN MINH HỢP TÁC XÃ TỈNH THÁI NGUYÊN

Hoạt động hỗ trợ thành lập mới HTX: hoạt động tư vấn, hướng dẫn thành lập mới HTX được Liên minh HTX tỉnh Thái Nguyên thực hiện thường xuyên. Thông qua các hội nghị tập huấn, tư vấn trực tiếp, các cán bộ, viên chức của cơ quan Văn phòng Liên minh HTX tỉnh đã hướng dẫn về trình tự, thủ tục thành lập cho các sáng lập viên có nhu cầu thành lập HTX, hướng dẫn xây dựng điều lệ, phương án sản xuất-kinh doanh để các HTX sớm đi vào hoạt động. Sau khi thành lập, các HTX được hỗ trợ 2 triệu đồng (giai đoạn 2006-2010), 4 triệu đồng (giai đoạn 2011-2015) từ nguồn ngân sách tỉnh.

Ngoài ra, Liên minh HTX tỉnh đã phối hợp với các sở, ngành liên quan tư vấn miễn phí cho các HTX, các đơn vị thành viên về chính sách thuế, chính sách về đất đai, thông tin về thị trường giá cả, vay vốn ưu đãi, xây dựng phương án sản xuất kinh doanh khả thi giúp các HTX, các đơn vị thành viên hoạt động hiệu quả. Qua 5 năm, với nguồn kinh phí hỗ trợ 318 triệu đồng Liên minh HTX tỉnh đã hướng dẫn thành lập mới được 84 HTX nâng tổng số HTX trên địa bàn tỉnh Thái Nguyên lên là 359 HTX.

Hoạt động đào tạo, bồi dưỡng: xác định đội ngũ cán bộ quản lý là nòng cốt, là đầu mối hoạt động của mọi tổ chức, hàng năm Liên minh HTX tỉnh đã khảo sát nhu cầu đào tạo của các HTX, xây dựng kế hoạch và tổ chức đào tạo, bồi dưỡng nâng cao kiến thức quản lý cho các thành viên Hội đồng quản trị, Ban Kiểm soát và kế toán với nhiều phương thức phong phú, cả về hình thức và nội dung đào tạo đáp ứng nhu cầu thực tế của các HTX.

Ngoài ra với các đối tượng là cán bộ, thành viên được các HTX cử đi đào tạo dài hạn tại các trường Trung cấp, Cao đẳng, Đại học, Liên minh HTX tỉnh đã hỗ trợ học phí với mức 2 triệu đồng/người/năm để đào tạo cán bộ nguồn cho các HTX.

Năm 2014 đã hỗ trợ đào tạo ngắn hạn cho 540 thành viên HTX tăng gấp 1,3 lần so với năm 2013, gấp 2 lần so với năm 2010 là 270 người. Đào tạo dài hạn cho 24 thành viên HTX tăng gấp 1,7 lần so với năm 2013 và gấp 2,4 lần so với năm 2010 là 10 người. Tổng kinh phí hỗ trợ trong 5 năm là 119 triệu đồng.

Đồng thời, nhằm nâng cao năng lực công tác hỗ trợ các HTX một cách có hiệu quả, Liên minh HTX tỉnh đã tổ chức cho cán bộ, viên chức Liên minh HTX, Quỹ hỗ trợ phát triển HTX tham gia các lớp tập huấn nâng cao năng lực tư vấn hỗ trợ phát triển HTX, bồi dưỡng kỹ năng giao tiếp, quản trị rủi ro... trong và ngoài tỉnh.

Hoạt động hỗ trợ tín dụng: với chức năng tư vấn, hỗ trợ tín dụng, Liên minh HTX tỉnh đã xây dựng và triển khai kế hoạch vay vốn từ Quỹ hỗ trợ phát triển HTX cho các HTX để sản xuất-kinh doanh. Quỹ hỗ trợ phát triển HTX trực thuộc Liên minh HTX tỉnh Thái Nguyên chính thức hoạt động vào tháng 8 năm 2010 với số vốn cấp ban đầu là 5 tỷ đến nay Quỹ đã nâng tổng số vốn lên 12,23 tỷ đồng.

Đặc điểm Quỹ hỗ trợ phát triển HTX: (1) Đối tượng cho vay: quỹ hỗ trợ phát triển HTX cho vay các tổ hợp tác, hợp tác xã, liên hiệp HTX, quỹ tín dụng nhân, thành viên các HTX, liên hiệp HTX và tổ hợp tác có trụ sở chính đóng trên địa bàn tỉnh Thái Nguyên; (2) Lãi suất cho vay bằng 70% lãi suất cơ bản do ngân hàng Nhà nước ban hành tại thời điểm cho vay. Cụ thể: lãi suất cho vay là 6,3%/năm, lãi suất vẫn duy trì ổn định từ năm 2010 đến nay. Lãi suất nợ quá hạn là 150% lãi suất cho vay trong hạn; (3) Mức vốn cho vay đối với từng dự án/phương án không quá 70% tổng mức đầu tư của dự án/phương án và không quá 500 triệu đồng cho một dự án.

Năm 2014, số HTX được hỗ trợ chiếm 18% tăng gấp 3 lần năm 2010. Tuy nhiên qua 5 năm (2010-2014) tổng số HTX được hỗ trợ tín dụng là 50 HTX là rất thấp chỉ chiếm khoảng 14% so với tổng số 359 HTX và gần 40.000 thành viên. Số vốn Quỹ hỗ trợ còn hạn chế nên có ảnh hưởng không nhỏ đến việc phân chia nguồn vốn vay và đến khả năng quay vòng vốn của các HTX.

Hoạt động xúc tiến thương mại: hoạt động xúc tiến thương mại đã được Liên minh HTX tỉnh quan tâm nhằm giúp các HTX quảng bá sản phẩm. Hằng năm, Liên minh HTX tỉnh tổ chức cho các đơn vị thành viên tham gia các hội chợ trong tỉnh và khu vực đồng thời tổ chức các đoàn tham quan, học tập kinh nghiệm tại các tỉnh, tạo cơ hội cho các thành viên tìm kiếm thị trường, ký kết hợp đồng liên doanh, liên kết, hợp tác đầu tư với các đơn vị khác ở trong và ngoài tỉnh.

Năm 2014, có 15 HTX được hỗ trợ về xúc tiến thương mại, tuy tăng gấp 4 lần năm 2010 nhưng vẫn chiếm tỷ lệ quá nhỏ so với gần 400 HTX trên địa bàn tỉnh. Qua đó cho thấy, các HTX còn chưa thực sự tích cực và chủ động trong hoạt động quảng bá sản phẩm; xây dựng mẫu mã, bao bì sản phẩm; hoàn thiện những tiêu chuẩn chất lượng cơ bản cần có khi tham gia thị trường. Do đó, sản phẩm của các HTX chỉ đơn thuần sản xuất và tiêu thụ trong tỉnh cũng như quanh khu vực sản xuất.

Từ năm 2011 đến nay, đã có 122 HTX được hỗ trợ xây dựng mô hình trình diễn kỹ thuật, chuyển giao công nghệ và tiến bộ khoa học kỹ thuật với tổng kinh phí hỗ trợ là 2.895 triệu đồng từ nguồn kinh phí của chương trình khuyến công.

Hỗ trợ cung cấp thông tin: số lượng Bản tin kinh tế hợp tác do Liên minh HTX tỉnh phát hành từ khi thực hiện đề án đến nay là 17.250 cuốn. Bản tin đã kịp thời cung cấp thông tin về chủ trương của Đảng, chính sách pháp luật của Nhà nước về phát triển kinh tế tập thể và các lĩnh vực liên quan; thông tin về hoạt động của các HTX đến các cấp, các ngành và các đơn vị thành viên.

Hoạt động hợp tác ngoài tỉnh và quốc tế: chương trình phối hợp với Liên đoàn HTX Cộng hòa liên bang Đức: đã hỗ trợ kinh phí cho đoàn cán bộ cấp cao của Liên minh HTX Việt Nam, nghiên cứu, học tập kinh nghiệm phát triển kinh tế tập thể ở trong nước và một số nước như: Cộng hòa Liên bang Đức, Canada, Thái Lan, Philipin,...ngoài ra đã hỗ trợ Liên minh HTX tỉnh tổ chức hội thảo “Nâng cao năng lực cạnh tranh cho sản phẩm chè trong các HTX”; hỗ trợ tổ chức khóa bồi dưỡng về kỹ năng bán hàng cho các HTX; hỗ trợ tổ chức lớp đào tạo, bồi dưỡng về kiểm soát nội bộ, kỹ năng bán hàng, kỹ thuật chế biến làm sẵn, chế biến chè,...

Hỗ trợ về đất đai: từ năm 2011 đến nay, có 02 đơn vị là HTX dịch vụ nông lâm nghiệp Liên Sơn và HTX dịch vụ nông nghiệp Cẩm La được cấp đất xây dựng trụ sở, nhà kho không thu tiền sử dụng đất theo chính sách hỗ trợ về đất đai cho các HTX được quy định tại Nghị định 88/2005/NĐ-CP ngày 11/7/2005 của Chính phủ. Bên cạnh đó còn có một số HTX được thuê đất để xây dựng nhà xưởng, cơ sở sản xuất-kinh doanh, dịch vụ.

ĐÁNH GIÁ NHỮNG KHÓ KHĂN, TỒN TẠI TRONG PHÁT TRIỂN KINH TẾ HỢP TÁC XÃ TẠI TỈNH THÁI NGUYÊN

Trong hoạt động hỗ trợ thành lập mới HTX: một số HTX đã thành lập nhưng chưa có phương án sản xuất kinh doanh hiệu quả, tổ chức và hoạt động chưa theo đúng các quy định của Luật HTX; niềm tin của người dân vào hiệu quả hoạt động của mô hình hợp tác xã và niềm tin vào bộ máy quản lý của người dân vào mô hình lãnh đạo tập thể không cao dẫn đến người nông dân không muốn tham gia vào hợp tác xã; Công tác tuyên truyền Luật HTX tại các ngành, địa phương chưa tích cực dẫn đến các chính sách hỗ trợ phát triển HTX chưa được đồng đạo người dân biết đến.

Trong hoạt động hỗ trợ đào tạo, bồi dưỡng: mặc dù hầu hết cán bộ các HTX đều đã qua đào tạo, tập huấn, bồi dưỡng nhưng chất

lượng hoạt động của nhiều HTX chưa theo kịp xu thế phát triển của nền kinh tế thị trường, tích lũy nội bộ HTX còn khó khăn; nhiều cán bộ HTX còn thiếu quá nhiều kiến thức về pháp luật, quản lý kinh tế, quản trị doanh nghiệp, văn hoá doanh nghiệp, trình độ ngoại ngữ, tin học... Bên cạnh đó, công tác đào tạo, bồi dưỡng cán bộ HTX vừa qua cũng chưa thực sự đáp ứng được nhu cầu về giảng viên, nội dung đào tạo, cơ sở vật chất, kinh phí... nguồn vốn ngân sách tỉnh cấp cho lĩnh vực HTX về hoạt động hỗ trợ còn quá thấp.

Trong hoạt động hỗ trợ tín dụng: HTX chưa nắm rõ được các chính sách hỗ trợ từ Quỹ hỗ trợ phát triển HTX, Ngân hàng chính sách. Quỹ hỗ trợ phát triển khó khăn về nguồn vốn, quỹ chưa đáp ứng đủ nhu cầu về vốn của gần 400 HTX trên địa bàn tỉnh; Việc huy động thành viên góp vốn của các HTX gặp nhiều khó khăn do đa số thành viên, người lao động có thu nhập thấp, chưa có tích lũy, xuất phát điểm và năng lực nội tại của HTX còn hạn chế. Vì vậy, đề huy động vốn nhằm mở rộng sản xuất-kinh doanh, áp dụng tiến bộ khoa học kỹ thuật đều trông chờ vào các nguồn vốn vay ưu đãi.

Trong hoạt động xúc tiến thương mại: Công tác tuyên truyền về các hoạt động hỗ trợ xúc tiến thương mại chưa sâu rộng, dẫn đến nhiều HTX còn lúng túng chưa biết cần phải làm gì, bắt đầu từ đâu khi muốn phát triển thương hiệu, sản phẩm. Như chưa hiểu rõ thế nào là bảo hộ thương hiệu, chứng nhận hợp quy, xây dựng website như nào? Hay những hình ảnh, biểu tượng nào được dùng cho sản phẩm của mình, hình ảnh nào phải đăng ký? hay là muốn làm những giấy tờ trên cần phải đến cơ quan nào? đơn vị nào hỗ trợ? Thực tế, còn nhiều HTX hoạt động cầm chừng, hình thức, hiệu quả kinh doanh thấp; nhiều HTX hoạt động trong lĩnh vực nông nghiệp, dịch vụ điện ngừng hoạt động đã lâu nhưng chưa được hướng dẫn giải thể dứt điểm.

GIẢI PHÁP PHÁT TRIỂN KINH TẾ HỢP TÁC XÃ TẠI TỈNH THÁI NGUYÊN

Đối với hoạt động hỗ trợ phát triển mô hình HTX: Đẩy mạnh công tác tuyên truyền, nâng cao nhận thức về phát triển kinh tế tập thể tại các địa phương. Tuyên truyền về các chính sách ưu đãi khi tham gia mô hình HTX, các chính sách hỗ trợ các HTX thành lập mới nhằm thu hút các tổ chức, thành phần kinh tế từng bước hình thành HTX; Quan tâm chỉ đạo hỗ trợ xây dựng các mô hình HTX điển theo hướng lựa chọn các mô hình tốt để hỗ trợ, ưu tiên hơn nữa đối với các xã điểm xây dựng nông thôn mới.

Đối với hoạt động đào tạo bồi dưỡng: Quan tâm bồi dưỡng, đào tạo để nâng cao kiến thức nghiệp vụ cho cán bộ quản lý HTX. Chú trọng đổi mới hình thức, nội dung đào tạo theo hướng thiết thực, hiệu quả; Khảo sát đồng bộ, toàn diện các đối tượng trong HTX, đánh giá kịp thời về nhu cầu đào tạo, nội dung đào tạo, mô hình mong muốn được tham gia đào tạo, giảng viên đào tạo, thời gian đào tạo... Tránh tình trạng nội dung các lớp tập huấn xa rời thực tế, đánh trống ghi tên và thời gian đào tạo trùng với thời gian hoạt động sản xuất kinh doanh của HTX.

Đối với hoạt động hỗ trợ tín dụng: Đẩy mạnh các hoạt động tư vấn, hướng dẫn để các HTX tự xây dựng được dự án đầu tư, phương án sản xuất-kinh doanh khả thi; Tập trung hỗ trợ vốn vào những HTX tiềm năng, tránh dàn trải vốn vay; Tư vấn, hướng dẫn trực tiếp tại cơ sở về lập phương án kinh doanh, báo cáo tài chính, ghi chép sổ sách kế toán; Tổ chức trao đổi nghiệp vụ tín dụng để nắm bắt chéo hoạt động sử dụng vốn của các HTX mà các cán bộ tín dụng quản lý. Giúp nâng cao kỹ năng, nghiệp vụ tín dụng khi có tình huống xảy ra.

Đối với hoạt động xúc tiến thương mại, khoa học công nghệ: Xây dựng quy trình tiếp cận thị trường giúp các HTX nắm được các bước phải chuẩn bị trước khi tiến tới thị trường chuyên nghiệp một cách hiệu quả nhất như: Giấy chứng nhận đăng ký kinh doanh có điều kiện, Giấy chứng nhận về sinh an toàn thực phẩm, Giấy chứng nhận hợp quy, Bảo hộ

thương hiệu, Logo, xây dựng website, Cấp mã số mã vạch...; Quan tâm xây dựng mô hình tiêu thụ sản phẩm cho các HTX nhất là HTX ở khu vực nông thôn; Tạo điều kiện thuận lợi cho các HTX tham quan học tập kinh nghiệm và tham gia các hội chợ thương mại trong và ngoài nước trong nhiều năm liền để quảng bá, giới thiệu, mở rộng thị trường tiêu thụ sản phẩm và các hoạt động xúc tiến thương mại, xúc tiến đầu tư để HTX được phát triển toàn diện, sau đó mới chuyển sang HTX khác.

Đối với hoạt động đối ngoại, hợp tác quốc tế: tiếp tục duy trì mối quan hệ hợp tác với Liên đoàn HTX Cộng hoà Liên bang Đức (DGRV) và tranh thủ sự hỗ trợ của các tổ chức phi Chính phủ khác nhằm giúp đỡ, hỗ trợ xây dựng và triển khai thực hiện các dự án phát triển các HTX, các đơn vị thành viên ở địa

phương cũng như nâng cao năng lực của Liên minh HTX tỉnh Thái Nguyên.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

1. Liên minh HTX Việt Nam, Tổ chức Lao động Quốc tế, *Luật HTX và Nghị định số 193/2013/NĐ-CP ngày 21/11/2013 quy định chi tiết một số điều của Luật HTX.*
2. UBND tỉnh Thái Nguyên, Liên minh HTX tỉnh, *Tổng kết 10 năm thực hiện Nghị quyết Trung ương 5 (Khóa IX) về tiếp tục đổi mới phát triển và nâng cao hiệu quả kinh tế tập thể tỉnh Thái Nguyên, (8/2013).*
3. UBND tỉnh Thái Nguyên, Đề án "Tiếp tục củng cố, phát triển kinh tế tập thể tỉnh Thái Nguyên giai đoạn 2011 - 2015".
4. UBND tỉnh Thái Nguyên, Liên minh HTX tỉnh, *Số 20/BC-LMHTX, Báo cáo "Tình hình kinh tế tập thể và hoạt động của Liên minh HTX tỉnh Thái Nguyên năm 2014, phương hướng, nhiệm vụ năm 2015, (1/2015).*

SUMMARY

SOLUTION SUPPORTS ECONOMIC DEVELOPMENT COOPERATIVE THAI NGUYEN PROVINCE

Tạ Thị Thanh Huyền¹, Lê Thị Quỳnh Trang²

¹College of Economics and Business Administration – TNU,

²Union of Comparatives – Thai Nguyen province

Collective economy that core is cooperative - an economic component and the State Party identified with the state economy became the foundation of the national economy, have very important role in development develop socialist-oriented market economy in our country today. In Thai Nguyen province, economic development cooperatives still face many difficulties, due to the intrinsic capabilities of cooperatives are still weak, the ability to scale diversification of industries, access to programs and projects, credit funds of the cooperative is limited. . The article, analyzed the status active support economic development of cooperatives as: operational support newly established cooperatives, support Credit subsidies, trade promotion, support for training and retraining of managers ..., has assessed the difficulties and problems and then propose some solutions in order to strengthen support removed difficulties expanding the scale, quality improvement activities for cooperatives

Keywords: *Economic Cooperatives, Cooperatives, Development Assistance Cooperative.*

Ngày nhận bài: 07/12/2015; Ngày phản biện: 12/01/2016; Ngày duyệt đăng: 31/3/2016

Phản biện khoa học: PGS.TS Nguyễn Thị Gấm – Trường Đại học Kinh tế & Quản trị kinh doanh - ĐHTN